

20 mm karabin przeciwpancerny Lahti L-39

Wyniszczająca Europę Wielką Wojna (czytaj I Wojna Światowa), tylko w bardzo niewielkim stopniu dotknęła samą Finlandię, która była wówczas częścią carskiej Rosji. Sami Finowie, nie licząc tutaj ochotników, którzy dołączyli do armii rosyjskiej, nie uczestniczyli aktywnie w tej wojnie. Dlatego też, nie mając większego doświadczenia w obyciu z bronią pancerną oraz opanowania odpowiednich metod i broni do ich zwalczania, sami widząc trendy panujące w Europie, a przede wszystkim gigantycznie rozwijająca się w tym zakresie Armia Czerwona, to Finowie wraz z początkiem lat 30.-tych XX wieku rozpoczęli rozwój broni i metod zwalczania broni pancernej potencjalnego przeciwnika.

Powstanie konstrukcji

Około 13 kilometrów od miejscowości Pietrozawodska: słynny fiński snajper Antti Väinö Sokka z karabinem przeciwpancernym poluje na „czołgowe potwory”

Kiedy pod koniec 1939 roku Finowie przeciwstawili się Związkowi Radzieckiemu, który zażądał przesunięcia granicy w Karelii, Armia Czerwona wczesnym rankiem dnia 30 listopada 1939 roku przekroczyła granicę Finlandii, aby siłą zająć jej tereny. Wówczas fińscy żołnierze nie dysponowali odpowiednimi środkami przeciwpancernymi w odpowiedniej ilości, aby przeciwstawić się radzieckim czołgom na zdecydowanie większą skalę, niż to było podczas tzw. Wojny Zimowej. Mimo wielu udanych akcji i zadaniu dużych strat w sprzęcie pancernym czy w lotnictwie, to jednak ostatecznie nie udało się powstrzymać sił radzieckich. Dlatego też, w dniu 13 marca 1940 roku Wojna Zimowa zakończyła się podpisaniem w Moskwie traktatu pokojowego. Finlandia musiała oddać Związkowi Radzieckiemu praktycznie 10% własnego terytorium, dużą część Karelii, w tym miasto Wyborg (wtedy drugie co do wielkości miasto w Finlandii) oraz inne obszary.

Dowództwo wojskowe Finlandii szybko wówczas zrozumiało, jak bardzo jest dotkliwy brak większej ilości broni przeciwpancernej podczas tej wojny. Zastosowanie prowizorycznych środków przeciwpancernych, takich jak butelki zapalające, czy improwizowane ładunki wybuchowe – nie mogło być rozwiązaniem stałym. Szwedzkich armat przeciwpancernych

Bofors nie było wtedy wystarczająco, a sami Finowie posiadali wówczas, zwłaszcza pod koniec działań wojennych niewielką ilością karabinów przeciwpancernych dwóch typów – własnej konstrukcji karabinu przeciwpancernego Lahti L-39 oraz importowanych z Wielkiej Brytanii karabinów przeciwpancernych typu Boys. Karabin przeciwpancerny Lahti L-39 kalibru 20 mm okazał się nawet udaną bronią, w związku z czym zrezygnowano z dalszego importu brytyjskich karabinów przeciwpancernych Boys i zdecydowano się o wprowadzeniu fińskiego karabinu przeciwpancernego Lahti L-39 jako standardowej broni dla oddziałów fińskich jednostek piechoty.

Twórcą karabinu przeciwpancernemu Lahti L-39 był znany fiński konstruktor broni Aimo Johannes Lahti, który w tym czasie pracował dla Państwowej Fabryki Karabinów – VKT (Valtion Kivääritehdas). Inżynier Lahti przed rozpoczęciem II Wojny Kwiatowej opracował m.in.: karabin maszynowy M/26 i słynny pistolet Maszynowy M/31 Suomi czy pistolet samopowtarzalny L-35. Kiedy dowództwo. Kiedy tylko fińskie dowództwo zwróciło się do niego z zapotrzebowaniem na stworzenie karabinu przeciwpancernego, optował za stworzeniem broni w kalibrze 20 mm. Fińscy wojskowi uważali początkowo, że prędkość wylotowa samego pocisku tego kalibru jest zbyt niska, aby skutecznie przebijać pancierz stalowy, ale sam Lahti – człowiek nigdy się nie poddający, bardzo szybko udowodnił swoją rację. Latem, 1938 roku po bardzo szeroko przeprowadzonych testach. Sama broń używała naboju typu 20 mm x 138 mm B, takich samych, jakie były wykorzystywane w szwajcarskim karabinie przeciwpancernym Solothurn S 18-1000 kalibru 20 mm.

Konflikty kompetencyjne w Ministerstwie Wojny i niezdecydowanie w tej kwestii inspektora piechoty, generała dywizji Erika Heinrichsa, znacząco opóźniły decyzję o rozpoczęciu produkcji nowej broni przeciwpancerne do dnia 6 września 1939 roku. Nowa broń otrzymała oficjalne oznaczenie wojskowe „20 mm Panssarintorjuntakivääri 39” (karabin przeciwpancerny 39 kalibru 20 mm), ale zachowano również nazwę

zapropnowaną przez konstruktora – Lahti L-39.

Fińscy jęgrzy, przenoszą latem 1941 roku karabin przeciwpancerny Lahti L-39

Wybuch Wojny Zimowej w listopadzie 1939 roku, spowodował wysłanie na front obu egzemplarzy prototypowych (pluton przeciwpancerny z 28. Pułku Piechoty).

Opis konstrukcji

Wojna Kontynuacyjna – ostrzeliwanie radzieckich pozycji

Aby zwiększyć siłę ognia nowej broni przeciwpancernej. Lahti zaprojektował karabin L-39 jako broń półautomatyczną z magazynkiem zasilanym od góry broni. Strzelec mógł w krótkim odstępie czasu wystrzelić łącznie 10 razy. Taka była pojemność stosowanych magazynków do karabinów przeciwpancernych L-39. Ze względu na tak umieszczony od góry magazynek, należało

przeziernik i muszkę przesunąć w lewo broni. Odrzut przy oddawaniu strzału był ogromny, mimo że znacząco redukowało to działanie zastosowane w broni mechanizmu powrotnego oraz dodanego przez Lahtiego dużych rozmiarów hamulca wylotowego oraz grube, skórzane obicie kolby. Lufę dodatkowo chronił zewnętrzny drewniany płaszcz z licznymi otworami chłodzącymi, zapewniający dodatkową cyrkulację powietrza. Pozwalało to dodatkowo pewnie chwycić karabin gołymi rękami podczas szybkiej zmiany pozycji, nawet gdy stalowa lufa była wówczas mocno rozgrzana.

Automatyka fińskiego karabinu przeciwpancernego Lahti L-39 bazowała na wykorzystaniu energii gazów prochowych, które uchodziły poprzez boczny otwór w lufie do tłoka umieszczonego pod lufą, który mocno odpychał czoło zamka wraz z jego wyciągiem, co powodowało przeładowanie samej broni. Karabin ten posiadał regulator ciśnienia, który umożliwiał prawidłowe funkcjonowanie broni, nawet gdy wzrastało zanieczyszczenie produktami ubocznymi spalania prochu. Sprężyna powrotna była bardzo sztywna, że naciągnięcie jej za pomocą tradycyjnego suwadła było niewykonalne. Zamiast tego po prawej stronie karabinu przeciwpancernego zainstalowano obrotową korbę, która pozwalała na napięcie zamka broni. Mimo, że karabin przeciwpancerny L-39 to broń półautomatyczna, to po oddaniu strzału, nie była gotowa od razu do oddania kolejnego strzału. Po każdym razie gdy oddawano strzał, zamek broni pozostawał w tylnym położeniu i można było go zwolnić jedynie za pomocą specjalnej dźwigni, która była komfortowo zintegrowana z chwytem pistoletowym broni. Po ręcznym zwolnieniu przez strzelca karabinu przeciwpancernego, sprężyna przesuwiała suwadło wraz z zamkiem do przodu, wpychając jednocześnie kolejny nabój z magazynka broni do komory naboju i ostatecznie napinając sprężynę iglicy. Dopiero teraz możliwe jest oddanie kolejnego strzału. Zastosowanie tego typu rozwiązania miało na celu przede wszystkim polepszenie chłodzenia broni podczas przerw w strzelaniu. Doświadczeni fińscy strzelcy potrafili osiągnąć praktyczną szybkostrzelność

na poziomie nawet 15 strzałów na minutę (wraz ze zmianą na kolejny magazynek). Łuski po wystrzelonych nabojach były wyrzucane w dół, a strzelec przed chwytem pistoletowym posiadał dużą metalową osłonę, która chroniła jego dłoń przed uderzeniem w nią gorącą łuską.

Wojna Kontynuacyjna – ostrzeliwanie pozycji radzieckiego karabinu maszynowego

Na dystansie 100 metrów stosowana amunicja była w stanie przebić płytę pancerną o grubości 25-30 mm, natomiast na odległości 300 metrów zakres ten wynosił 20-25 mm. Na odległości 500 metrów zakres ten wynosił około 15 mm stali pancernej. Oczywiście zniszczenie tego typu bronią nowych rodzajów czołgów radzieckich: średnich rodziny T-34 oraz ciężkich rodziny KW-1 były w praktyce nie do przebicia, jednak jak sami Finowie już nieraz udowodniali, że dzięki zastosowanemu terenowi i skrytemu podejściu do celu, pozwalało dzięki celnemu i szybkostrzelnemu strzelaniu, eliminować z walki nawet najlepiej opancerzone czołgi przeciwnika, natomiast czołgi lekkie T-26 czy szybkie rodziny BT nie stanowiły tutaj większego problemu. Sama broń była także używana od połowy 1941 roku w kolejnej wymianie ciosów ze Związkiem Radzieckim używano do niszczenia lekkich ziemno-drewnianych schronów polowych czy nawet do celnego zestrzeliwania nisko lecących samolotów, nawet Ił-2. Duży zasięg broni pozwalał na skuteczne eliminowanie nawet stanowisk artyleryjskich przeciwnika (armaty przeciwpancerne,

lekka artyleria polowa, moździerz). Używanie dodatkowo amunicji odłamkowej czy zapalającej pozwalało fińskim żołnierzom odpalanie leśnych stanowisk radzieckich w okresie suchego lata, aby ci opuścili je w pośpiechu.

Pocisk odłamkowy typu HE zaopatrzony w niewielki ładunek materiału wybuchowego, który pobudzał czuły głowicowy zapalnik uderzeniowy typu TIKKA Ti 15/18.

Pocisk przeciwpancerny typu AP-HE zaopatrzony w niewielki ładunek materiału wybuchowego, który pobudzał zapalnik denny.

Oczywiście, jak każda broń, ma swoje zalety, ale i także wady. Największą wadą fińskiego karabinu przeciwpancernego L-39 były jego rozmiary i masa. Fińscy żołnierze, choć lubili tą broń, to jednak mocno sarkastycznie ochrzcili ją jako norsupyssy (pol. strzelba na słońce). Sam karabin w swojej długości mierzył 2240 mm i ważył 42 kilogramy. Sam niezaładowany magazynek ważył dodatkowe 7 kilogramów. W trudniejszym terenie albo samą broń niosło dwóch żołnierzy, albo jeden ciągnął na specjalnych płozach po gruncie. Sama broń mogła być również wyposażona w bardzo nietypowy dwójnóg, z dwoma zestawami nóżek, które posiadały kolce, do użytku na twardym podłożu oraz z zamocowanymi płozami, do poruszania się z ronią na miękkim podłożu lub na śniegu. Same płozy przydawały się również podczas ciągnięcia broni tak przez ludzi, jak i renifery.

PST kivääri asemassa 50m
ryssien etulinjaan.

Lahti L-39 na pozycji 50 metrów od radzieckich pozycji,
podczas wojny kontynuacyjnej

Podstawowe dane taktyczno- techniczne

- Kaliber broni – 20 mm
- Amunicja – 20 mm x 138 mm B
- Masa broni z pustym magazynkiem – 49,5 kg
- Długość całkowita – 2240 mm
- Długość lufy – 1300 mm
- Zasilanie – magazynek pudełkowy o pojemności 10 sztuk nabojów
- Szybkostrzelność – praktyczna do 15 strz./min.

Dałsze dzieje

Produkcje seryjną fińskich karabinów przeciwpancernych Lahti L-39 znacznie przyspieszyło, co okazało się bardzo słusznym posunięciem, ponieważ już pod koniec czerwca 1941 roku, kiedy

to teraz Finlandia zaatakowała Związek Radziecki, rozpoczynając tzw. Wojnę Kontynuacyjną. Pierwsze 10 egzemplarzy opuściło bramy fabryki w Jyväskylä w dniu 10 kwietnia 1940 roku. W sumie fińska armia zamówiła 1852 egzemplarze karabinów przeciwpancernych L-39 oraz 224 egzemplarze wersji w pełni automatycznej, oznaczonej jako L-39/44. Była to wersja broni przeciwlotniczej. Sama broń wykorzystywano do zwalczania nisko przelatujących samolotów. Broń ta nie posiadała tego bardzo charakterystycznego zatrasku, który zmuszał strzelca broni do każdorazowego jego zwolnienia go przed kolejnym strzałem, jak w wersji tzw. „lądowej”. Wysoka szybkostrzelność nowej broni mocno jednak nadwyrężała jednak mechanizmy i sprawiała znaczące problemy techniczne.

Fińska wojskowa łódź motorowa z zamontowanym karabinem przeciwpancernym Lahti L-39

Spora liczba egzemplarzy fińskich karabinów przeciwpancernych Lahti L-39 przetrwało działania wojenne. Oficjalne straty bojowe wyniosły 312 egzemplarzy, co nie jest jednak aż tak dużą liczbą, zwłaszcza, że myśląc racjonalnie, to właśnie w razie odwrotu, porzuca się najcięższą broń. W latach powojennych, broń ta zalegała w magazynach wojskowych, sama będąc w dalszym użyciu, gdzie na przykład stanowiły one uzbrojenie motorówek oddziałów obrony wybrzeża. Dopiero w połowie lat 60.-tych XX wieku spora część tych karabinów została sprzedana różnym kolekcjonerom lub przekazana do

placówek muzealnych. Jednak większość z nich skończyła zezłomowana.

Bibliografia

1. Michael Heidler, Fiński karabin przeciwpancerny Lahti L-39, Czasopismo Militaria Nr. 1/2024, Kagero, Świdnik
2. <https://www.valka.cz/FIN-Lahti-L-39-t22574>
3. https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Lahti_L-39
4. <https://www.dws-xip.com/encyklopedia/kbpancl39-fi/>